

NOOIT TE OUD OM TE LEZEN

Het Lezerscollectief en het positieve effect van leesgroepen op senioren

Samen verhalen en gedichten lezen verbindt mensen en maakt hen sterker en weerbaarder. Dat is de filosofie van Het Lezerscollectief, een netwerk van leesbegeleiders in Vlaanderen en Brussel, dat leesbijeenkomsten organiseert voor mensen die moeilijk toegang hebben tot literatuur. Ook met het team van woonzorgcentrum Huize Stracke in Boechout organiseren ze regelmatig leessessies met de bewoners. In hun aanpak staan verbondenheid en kwaliteit centraal.

Uit Brits onderzoek blijkt dat leesgroepen een positief effect hebben op senioren in woonzorgcentra. Samen lezen zorgt voor cognitieve stimulatie (87% verhoogde concentratie), het bevordert de sociale interactie (86%) en verhoogt de betrokkenheid (73%). Personeel van de bevroegde woonzorgcentra stelt een verbetering

vast van de gemoedsgesteldheid en het concentratievermogen. Samen lezen is een beproefde methode die ook wetenschappelijk wordt gemonitord.

Het Lezerscollectief en samen lezen

Dirk Terryn, stichter van *Het Lezerscollectief*, deed inspiratie op bij de Britse Jane Davis en haar *Reader Organisation*. Twee jaar geleden richtte hij samen met Erik Van Acker en psychiater Jan Raes een eigen initiatief op, met als doel zoveel mogelijk mensen samen te brengen rond literatuur. Ze volgen daarbij de methode van Davis, met als basisprincipe dat een begeleider de teksten hardop voorleest en af en toe ruimte laat voor interactie rond 'de beleving van de tekst'. "Deelnemers staan daardoor sterker in

verbinding met het verhaal, ook omdat ze dat samen doen", zegt Dirk Terryn. "Vaak helpt wat een ander erover zegt ook om die verbeeldingswereld binnen te stappen, personages te leren kennen die wat vreemder of juist heel herkenbaar zijn en het deurtje van je herinneringen openzetten. Doordat de tekst hardop wordt voorgelezen, vertraag je het leesproces, speelt de mate van geletterdheid van je deelnemers geen rol en is het concentratievermogen ook minder een issue." De leesbegeleider brengt de deelnemers samen en zet ook sterk in op de persoonlijke betrokkenheid. "In onze opleiding leren we de begeleiders nooit de verhalen te analyseren, maar in de tekst kapstukken te zoeken om het gesprek aan te gaan. We leren hen ook om de stilte te respecteren, want sommige mensen willen gewoon genieten en luisteren."

"Tijdens de leessessies hoor je de anderen dingen zeggen of opmerken die je zelf in eerste instantie niet had gezien. Dat maakt het extra mooi."

Lezen in het woonzorgcentrum

"Enkele bewoners hebben vroeger misschien veel gelezen en kunnen dat nu niet meer zelfstandig, maar herinneren het zich als een heel aangename activiteit en kunnen dat op die manier toch blijven doen. Anderen hebben misschien niet veel gelezen en ontdekken het toch nog op latere leeftijd. Je moet geen veel-lezer zijn om van samen lezen te genieten", aldus Dirk Terryn. Hij ging een jaar geleden een gesprek aan met directeur Jean De Ruytter en dagelijks verantwoordelijke Ineke Jaspers van Huize Stracke in Boechout. "We hebben vooraf gescreend voor welke bewoners *Het Lezerscollectief* een meerwaarde zou kunnen zijn", vertelt Ineke Jaspers. "Bewoners die slechtiend zijn en niet meer goed kunnen lezen of bewoners met beginnende dementie die het verhaal

soms missen. We zien ook dat de bewoners die we bij andere activiteiten minder goed kunnen bereiken, zich hier in een kleinere groep beter kunnen uiten."

De leesbegeleiders kiezen zelf welke verhalen ze voorlezen. Als medewerkster van het WZC ziet leesbegeleidster Sandra Poels welke invloed de gekozen teksten hebben op de bewoners. "Als je alleen een verhaal of gedicht leest, geef je enkel je eigen interpretatie. Tijdens de leessessies hoor je de anderen dingen zeggen of opmerken die je zelf in eerste instantie niet had gezien. Dat maakt het extra mooi."

"Het loont om goed na te denken over welke plaats samen lezen krijgt in het activiteiten aanbod", vult Dirk Terryn aan. "Ook de keuze om hiervoor een personeelslid in te zetten is weloverwogen. In sommige andere woonzorgcentra nemen vrijwilligers de leesbegeleiding op zich. Leesbegeleiders hebben allemaal een groot hart voor lezen: ze weten vaak zelf goed hoe krachtig verhalen kunnen zijn."

De leesplek

Een van de vereisten voor een geslaagde leessessie is een aangename plek om te lezen. In Huize Stracke worden de bewoners ontvangen in een knusse ruimte, waar ze tijdens het lezen ook genieten van koffie in mooie kopjes met bijhorende koekjes. Om de veertien dagen komen ze samen in een groepje van maximaal tien personen.

Een netwerk van leesbegeleiders

Het Lezerscollectief verbindt intussen meer dan 50 geëngageerde leesbegeleiders in een netwerk. Vrijwilligers en personeelsleden die (twee)wekelijks leesgroepen begeleiden in woonzorgcentra, maar ook in bijvoorbeeld bibliotheken en gevangenis. Ze volgen daarvoor een opleiding en krijgen naast veel inspiratie ook het kortverhalenboek *Samen sterke verhalen vertellen* mee. "Het boek

is samengesteld door leesbegeleiders en de verhalen zijn eerst uitgeprobeerd in tal van groepen. We kiezen bewust voor kortverhalen", licht Dirk Terryn toe. "Zo kan je per bijeenkomst een verhaal volledig afwerken. Afronden doen we met een gedicht."

"Het is mooi om te zien hoe we vanuit een groeiend netwerk ook expertise verzamelen en de aanpak en het aanbod verder kunnen verfijnen. Natuurlijk zijn er verhalen die iets meer doen bij senioren, bijvoorbeeld door sterke referenties naar de jeugd van de lezer, de opvoedingscontext, de schooltijd. In de toekomst willen we zeker ook onze leesbegeleiders in woonzorgcentra samenbrengen voor vorming en intervisies. Nu al kunnen ze ervaringen delen via onze website."

"Een toepasselijk citaat is dat van Guus Kuijer uit *Hoe word ik gelukkig* (2009): 'Het voordeel van boeken is dat je in korte tijd met honderden levens kunt meeleven. Je ontwikkeling gaat sneller dan wanneer je niet leest. Je komt in allerlei culturen terecht, in verschillende tijdperken en zelfs in het andere geslacht. Goede verhalen nestelen zich in je geheugen en gaan tot je eigen geschiedenis behoren.'

Het citaat van Kuijer lees je misschien anders vanuit de blik van senioren dan vanuit een opgroeiend kind. Het perspectief van een leven vol herinneringen tegenover een leven vol verwachtingen. Maar als lezers verbeelden we onze dezelfde honderden levens die we niet (helemaal) geleefd hebben of zullen leven. Verhalen lopen soms anders af dan wat we herinneren. Maar wat een schoonheid om dat samen te doen en soms ook iets van die betrokkenheid te delen."

Wil jij ook starten met een leesgroep en een vrijwilliger opleiden? Meer informatie vind je op de website www.lezerscollectief.be. Meld je aan via info@lezerscollectief.be. Bekijk de videoreportage over Het Lezerscollectief op onze website of ons Youtubekanaal.